

การพัฒนาระบบบริการผู้ป่วยเบาหวาน เพื่อควบคุมระดับน้ำตาลด้วยกระบวนการนักรับคาร์โบไฮเดรต โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองหว่า ตำบลหนองหว่า อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

สุริชัย ดั่งทอง, พย.บ.¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) เป็นกรอบโครงสร้างหลัก ดำเนินการ 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ด้วยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ระยะที่ 2 พัฒนาระบบบริการโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) และระยะที่ 3 ประเมินผลด้วยการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Design) แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบบริการผู้ป่วยเบาหวานในการควบคุมระดับน้ำตาลด้วยกระบวนการนักรับคาร์โบไฮเดรต ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองหว่า อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 จำนวน 60 คน ดำเนินการ 3 ระยะ ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568 ถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2569 เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบความรู้ แบบประเมินพฤติกรรมการดูแลตนเอง และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Paired Samples t-test

ผลการวิจัยพบว่าอัตราการควบคุม HbA1c ได้ตามเป้าหมายในพื้นที่เพียงร้อยละ 27.22 ต่ำกว่าเป้าหมายกระทรวงสาธารณสุขที่ร้อยละ 40.00 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความรู้เรื่องการนักรับคาร์โบไฮเดรตในระดับต่ำ ระบบบริการที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การให้ความรู้แบบกลุ่ม 8 ครั้ง การปรึกษาเฉพาะบุคคล การติดตามทางโทรศัพท์ และสื่อการเรียนรู้อาหารอีสาน หลังการทดลองพบว่าคะแนนความรู้เพิ่มขึ้นจาก 17.32 เป็น 37.02 คะแนน ค่า HbA1c ลดลงจากร้อยละ 6.95 เป็นร้อยละ 6.12 ค่า FBS ลดลงจาก 144.95 เป็น 119.85 มก./ดล. ค่า 2hr-PPG ลดลงจาก 198.23 เป็น 163.98 มก./ดล. คะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองเพิ่มขึ้นจาก 60.25 เป็น 66.75 คะแนน ซึ่งทุกตัวชี้วัดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70) สรุปได้ว่า ระบบบริการผู้ป่วยเบาหวานด้วยกระบวนการนักรับคาร์โบไฮเดรตที่พัฒนาขึ้นโดยอิงบริบทวัฒนธรรมอาหารอีสานและกระบวนการมีส่วนร่วมสามารถเพิ่มความรู้ พัฒนาพฤติกรรมการดูแลตนเอง และลดระดับน้ำตาลในเลือดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม การติดตามผลระยะยาวเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อยืนยันความคงทนของผลลัพธ์ดังกล่าว

คำสำคัญ : การจัดการตนเองในโรคเบาหวาน, การนักรับคาร์โบไฮเดรต, บริการปฐมภูมิ, การควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด, HbA1c

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ, สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ; E-mail: yokyok131313@gmail.com

Diabetes Care System Development for Blood Sugar Control via Carbohydrate Counting at Nong Wa Sub-district Health Promoting Hospital, Benchalak District, Sisaket Province

Surichai Duangtong, B.N.S.¹

Abstracts

This study employed a Research and Development (R&D) framework across three phases: Phase 1 examined the situation using mixed methods, Phase 2 developed the service system through Participatory Action Research (PAR), and Phase 3 evaluated outcomes using a one-group pretest-posttest quasi-experimental design. The study aimed to develop a diabetes care service system for blood glucose control through carbohydrate counting at Nong Wa Sub-district Health Promoting Hospital, Benchalak District, Sisaket Province. A total of 60 patients with type 2 diabetes mellitus were enrolled from August 2025 to July 2026. Data were collected using a carbohydrate counting knowledge test, a self-care behavior assessment, and a satisfaction questionnaire. The analysis used descriptive statistics and a paired samples t-test.

Baseline findings revealed that only 27.22% of patients achieved HbA1c targets, falling below the Ministry of Public Health benchmark of 40.00%, and all participants demonstrated low carbohydrate counting knowledge. The developed service system comprised four components: eight group education sessions, individual counseling, biweekly telephone follow-up, and local Northeastern Thai cuisine learning materials. Post-intervention, significant improvements were observed across all outcomes ($p < 0.001$): knowledge scores increased from 17.32 to 37.02, HbA1c declined from 6.95% to 6.12%, FBS from 144.95 to 119.85 mg/dL, 2 hr-PPG from 198.23 to 163.98 mg/dL, and self-care behavior scores from 60.25 to 66.75. Overall patient satisfaction was rated at the highest level ($\bar{x} = 4.70$ out of 5.00). The diabetes care service system developed through carbohydrate counting, grounded in the Isan food cultural context and community participatory processes, significantly improved knowledge, self-care behaviors, and blood glucose control in the studied sample. However, long-term follow-up is necessary to confirm the sustainability of these findings.

Keywords : Diabetes self-management, carbohydrate counting, primary health care, glycemic control, HbA1c

¹ Registered Nurse, Benjalak District Health Office, Sisaket Province ; E-mail: yokyok131313@gmail.com